

Anekant Education Societys
Tuljaram Chaturchand College, Baramati
Department of History
M.A. Part I – Question bank
HIS4102 Evolution of Idea and Institutions Ancients India
.....बहुपर्यायी प्रश्न

१. आर्यनी केलेल्या प्रमुख आक्रमणाच्या, विनाशाच्या व विजयाच्या काळाचे प्रमुख ऐतिहासीक साधन म्हणजे चारही वेदातील सर्वात जुना ग्रंथ म्हणजे....
अ— अथर्ववेद
ब— सामवेद
क— ऋग्वेद
ड— यजुर्वेद
२. इ.स. १७७६ मध्ये कायदेविषयक ग्रंथात प्रमाण मानल्या जाणा-या खालील ग्रंथांचे इंग्रजीत भाषांतर करण्यात आले.
अ— मनुस्मृती
ब— नारदस्मृती
क— पाराशरस्मृती
ड— याज्ञवल्क्यस्मृती
३. इ.स. १७८४ मध्ये खालीलपैकी कोणत्या प्रांतात 'एशियाटिक' सोसायटी स्थापन झाली.
अ— मद्रास
ब— मुंबई
क— बंगाल
ड— यापैकी नाही
३. कालिदासाच्या 'अभिज्ञानशाकुंतलम' या नाटकाचा अनुवाद खालीलपैकी कोणत्या ब्रिटिश अधिका-याने केला.
अ— सर विल्यम जोन्स
ब— व्हिन्सेंट आर्था स्मिथ
क— विल्कीन्स
ड— मॅक्समुलर
५. 'भारतीय विवाहप्रथेचा इतिहास' हे पुस्तक खालीलपैकी कोणत्या लेखकाने लिहीले आहे.
अ— पांडुरंग वामण काणे
ब— वि.का.राजवाडे
क— रा.गो.भांडारकर
ड— यापैकी नाही
६. 'History and culture of Indian people' या ग्रंथाचे संपादक कोण होते.
अ— रोमेशचंद्र मजुमदार
ब— के.पी.जायसवाल
क— ए.एस.आळतेकर
ड— हेमचंद्र रायचौधरी

७. C-14 चे अर्थे आयुष्य म्हणजे

अ— ४५६८ वर्षे

क— ५००० वर्षे

ब— ५५६८ वर्षे

ड— ५६०० वर्षे

८. खालीलपैकी कोणत्या लिपीत हडप्पा येथील कोरीव लेख लिहीलेले आहेत.

अ— खारोष्ठी लिपी

क— चित्रलिपी

ब— अक्षर लिपी

ड— यापैकी नाही

९. ब्राम्ही लिपीचे लेखन डावीकडून उजवीकडे केले जाते.

अ— वरील विधान सत्य आहे.

ब— वरील विधान असत्य आहे.

क— वरील विधानाला ऐतिहासिक पुरावा नाही.

ड— यापैकी नाही.

१०. पाकिस्तान व अफगाणिस्तान येथील अशोकाच्या काळातील कोरीव लेखांत खालील प्रकारची लिपी वापरलेली आहे.

अ— रोमन व अरामाईक लिपी

क— ग्रीक व अरामाईक लिपी

ब— ब्राम्हण व खारोष्ठी

ड— देवनागरी व लॅटीन

११. खालीलपैकी कोणत्या सुलतानाला कोराव लेख असलेले दोन अशोककालीन स्तंभ सापडले होते.

अ— महंमद बिन तुघलक

क— अल्लाउददीन खिलजी

ब— फिरोजशहा तुघलक

ड— गियासुदिन खिलजी

१२. ऋग्वेदाचा काळ साधारण: खालीलपैकी कोणता मानला जातो.

अ — इ.स.पूर्व १७५० ते १०००

ब — इ.स.पूर्व १५०० ते १०००

क — इ.स.पूर्व १५०० ते ६००

ड— — इ.स.पूर्व ३००० ते ६००

१३. 'शतसहस्री' संहिता म्हणजे.....

अ— रामायण

क— भगवतगीता

ब— महाभारत

ड— यापैकी नाही

१४. कौरिल्याचे अर्थशास्त्र खालीलपैकी किती अधिकरणांत (खंडात) विभागलेला आहे.

अ— १६

क— १४

ब— १५

ड— १

१५. ग्रीक लेखकांनी अलेक्झांडर द ग्रेटचा समकालीन संद्रोकोट्टाजचा उल्लेख केला आहे हा संद्रोकोट्टाज म्हणजेच प्राचीन भारतातील.....
- अ— सम्राट अशोक
क— बिन्दूसार
ब— चंद्रगुप्त मौर्य
ड— महेंद्र
१६. खालीलपैकी कोणत्या पुस्तकात तांबडा समुद्र पर्शियोच आखात व अरबी समुद्र यांतून चलणा-या रोमन साम्राज्याच्या व्यापाराचे वर्णन केलेले आहे.
- अ— नॅचुरॅलिस हिस्टोरिया
ब— पेरिप्लस ऑफ द एरिथ्रियन सी
क— टॉलेमीज जिऑग्रफी
ड— यापैकी नाही
१७. इ.स.पुर्व ५७ मध्ये विक्रम सवंत शकाची सुरुवात झाली त्याचबरोबर इ.स. ७८ मध्ये शक सवंतला प्रारंभ झाला.
- अ— वरील विधान संपूर्ण सत्य आहे.
ब— वरील विधान संपूर्ण असत्य आहे.
क— वरील विधान अर्धसत्य आहे.
ड— यापैकी नाही.
१८. पृथ्वीच्या कवचाच्या उत्क्रांतीचे एकूण किती टप्पे दाखविले जातात.
- अ— ३
क— २
ब— ४
ड— ५
१९. हडप्पाकालीन कालीबंगान हे शहर खालीलपैकी राज्यात आहे.
- अ— मध्यप्रदेश
क— गुजरात
ब— बिहार
ड— राजस्थान
२०. मानव पृथ्वीवर नवाश्मयुगाच्या आरंभी जन्माला आला, त्याच सुमारास पृथ्वीवर खालीलपैकी कोणते प्राणी निर्माण झाले.
- अ— बैल,घोडा,हत्ती
क— बैल, कुत्रा,घोडा
ब— कुत्रा,घोडा,हत्ती
ड— — कुत्रा,बैल,हत्ती
२१. निम्न अथवा प्रारंभिक पुरापाषाण युगामध्ये मानव खालीलप्रमाणे हत्यारे वापरीत होता.
- अ— हस्त—कु-हाडीचा
क— विदारणीचा
ब— खंडकाचा
ड— वरीलपैकी सर्व

२२. हडप्पा संस्कृतीतील लोक खालील गुरे मोठ्या प्रमाणात पाळीत असत.
 अ— बैल क— शशेळ्या,मेंढ्या
 ब—म्हैस ड— वरीलपैकी सर्व
२३. हडप्पा संस्कृतीच्या केंद्रस्थानी कोणता प्राणी नव्हता.
 अ— बैल क— घोडा
 ब— म्हैस ड— यापैकी नाही
२४. इंडो—युरोपियन भाषेतील सर्वात जुना ग्रंथ कोणता?
 अ— अवेस्ता क— अथर्ववेद
 ब— ऋग्वेद ड— यापैकी नाही
२५. आर्यांच्या भारतरतील आगमनास विरोध करणा-या भारतीय आदिवासींना ऋग्वेदात काय म्हणत....
 अ— दस्यू क— शुद्र
 ब— गुलाम ड— यसपैकी नाही
२६. सर्वप्रथम उपयोगात आणला गेलेला धातू खालीलप्रमाणे होता.
 अ— सोने क— चांदी
 ब— तांबे ड— जस्त
२७. ऋग्वेदाची किती मंडले आहेत —
 अ— १० क— १५
 ब— ११ ड— १२
२८. आर्यांनी भारतीय उपखंडात जेथे प्रथम वसाहती केल्या तो सगळा प्रदेश खालीलपैकी ओळखला जातो.
 अ— उत्तरप्रदेश क— मध्यप्रदेश
 ब— वायव्यप्रदेश ड— सप्तसिंधूप्रदेश
२९. रोग व अशुभ गोष्टींचे निवारण करण्यासाठी असलेले मंत्र व जादुटोणा यांचा समावेश कोणत्या वेदात होतो?
 अ— अथर्ववेद क— सामवेद
 ब— ऋग्वेद ड— यापैकी नाही
३०. जैन धर्माचे वाङ्मय खालीलपैकी कोणत्या षषेत लिहिलेले आहे.
 अ— अर्धमागधी क— पाकृत
 ब— पाली ड— यापैकी नाही

३१. गौतमबुध्दाने मानवी दुःख दूर करण्यासाठी खालीलपैकी कशाचा पुरस्कार केला होता.
अ— पंचशील तत्त्वे
क— अष्टांग मार्ग
ब— आर्यसत्ये
ड— फक्त अ,ब बरोबर
३२. गंगेच्या उत्तरेला तिरहट विभागात वज्जीचे राज्य होते,या राज्यात किती वंश होते.
अ— ९
क— ८
ब— १०
ड— ६
३३. 'वाराणसी' कोणत्या राज्याची राजधानी होती.
अ— मगध
क— चंपा
ब— कोशल
ड— यापैकी नाही
३४. कोणत्या राज्यात रामायण कथेशी निगडित असलेला महत्वाच्या अयोध्या नगरीचा समावेश झालेला होता.
अ— कोशल
क— काशी
ब— अंग
ड— मगध
३५. ब्राम्हणांना जमिनीची दान देणारे पहिलेच राज्यकर्ते कोण होते.
अ— पल्लव
क— सातवाहन
ब— शक
ड— कुषान
३६. पांड्यांचे राज्य कशासाठी प्रसिध्द होते.
अ— हि-यासाठी
क— चांदीसाठी
ब— मोत्यांसाठी
ड— सोन्यासाठी
३७. कुषानांनी मोठ्या प्रमाणात कोणती नाणी प्रचारात आणली होती.
अ— सुवर्ण
क— चांदी
ब— शिसे
ड— तांबे

..... एका वाक्यात उत्तरे लिहा.....

१. पुरापाषाण युगाच्या जागा सध्या पाकिस्तानातील पंजाबमधील कोणत्या नदीच्या खो-यात आढळतात?
२. पुरापाषाण युगाचे तीन अवस्थांमध्ये वर्गीकरण करा.
३. मध्य-पाषाण युगाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
४. कर्नाटकातील नवाश्मकालीन उत्खनन झालेल्या स्थळांची नावे लिहा.
५. ब्राम्हण ग्रंथ कशास म्हणतात?
६. 'मिलिन्द पन्हो'हा ग्रंथ कोणत्या भाषेतील आहे.
७. 'बुध्दचरितम्' हे संस्कृतमधील काव्य कोणी रचले.
८. 'हर्षचरित' हे हर्षवर्धनचे चरित्र कोणी लिहीले आहे?
९. भारतातील प्राच्यविद्येचे जनक कोणास म्हटले जाते?
१०. 'The early history of the deccan' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
११. हाथिगुंफा शिलालेखात कोणत्या राजाविषयी माहिती आहे?
१२. प्राचीन भारतात आलेल्या कोणत्याही दोन प्रवाशांची नावे सांगा.
१३. 'तहकिक - ए - हिंद' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
१४. जैन धर्मानुसार तेविसाव्या तीर्थकरांचे नाव काय होते?
१५. वर्धमान महावीरांचा जन्म कोणत्या गणराज्यात झाला?
१६. गौतम बुध्दांनी पहिले प्रवचन कोठे दिले होते?
१७. संगम म्हणजे काय?
१८. चोलांचे राज्य कोणत्या दोन नद्यांमधल्या प्रदेशात वसलेले होते?
१९. 'हाल' राजाने कोणता ग्रंथ लिहिला?
२०. 'अंग'या महाजनपदाची राजधानी होती?
२१. गणिताच्याच्या शाखेत प्राचीन भारतीयांनी कोणत्या तीन वैशिष्ट्यपूर्ण गोष्टींची भर घातली होती?
२२. प्राचीन भारतातील सर्वात सुप्रसिध्द खगोलशास्त्रातील विद्वान कोण होते?
२३. 'बृहत्संहिता' या प्रसिध्द ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
२४. इ.स.च्या दुस-या शतकात आयुर्वेदातील कोणते दोन विद्वान होऊन गेले?
२५. भारतीय वैद्यकशास्त्राचा ज्ञानकोश कशाला म्हटले जाते?
२६. सम्राट अशोकाने उभारलेले एकाश्मस्तंभ कशासाठी प्रसिध्द आहेत?
२७. महानदीच्या दक्षिणेला असलेल्या ओरिसाच्या किनारपट्टीचा प्रदेश कोणत्या नावाने

ओळखला जातो?

२८. मौर्य कालखंडात राज्याच्या खजिन्याचा आणि भंडाराचा प्रमुख कोणत्या नावाने ओळखला जात असे?
२९. पहिल्या बौद्धमहासभेचे अध्यक्ष कोण होते?
३०. मौर्य साम्राज्यातील शेवटचा राज्यकर्ता कोण होता?
३१. सम्राट अशोकाच्या काळात जिल्ह्याला काय म्हणत असत?
३२. चंद्रगुप्त दुसरा याच्या दरबारातील दोन विद्वानांची नावे सांगा.
३३. 'अखेरचा महान हिंदू सम्राट म्हणून 'कोणाचा उल्लेख केला जातो?
३४. सांख्य तत्वज्ञानाचा प्राचीन उद्गाता कोण आहे?
३५. मौर्यकालीन 'पण' हे कोणत्या धातूचे नाणे होते?
३६. बौद्ध धर्माचे नवे रूप कोणत्या नावाने ओळखले जाते?

..... Short note

१. हिनयान
२. महायान
३. दिगंबर
४. श्वेतांबर
५. राष्ट्रवादी दृष्टिकोन
६. वसाहतवादी लेखन
७. सभा, समिती
८. सातवाहनकालीन स्थापत्यकला
९. परकीय प्रवासांचे वृत्तांत
१०. नालंदा विद्यापीठ
११. सप्तांग सिध्दांत
१२. अशोकाचे शिलालेख
१३. हिंदू-संकल्पना
१४. कौटिल्याचे अर्थशास्त्र
१५. दख्खनमधील व्यापारी संस्था

-----Short answer question-----

१. गौतम बुद्धांनी सांगितलेला मध्यममार्ग स्पष्ट करा.
२. संगमयुग साहित्या विषयी माहिती लिहा.
३. नवाशमयुगाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
४. त्रामपाषाण संस्कृतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
५. मौर्य साम्राज्याच्या —हासाची कारणे सांगा.
६. सातवाहनांच्या मुळवस्तीस्थानाविषयी इतिहासकारांचे मत स्पष्ट करा.
७. चोलकालीन मंदिरांविषयी माहिती लिहा.
८. इतिहासाच्या अध्ययनास पुरातत्वीय साधने कशी उपयुक्त ठरतात ते स्पष्ट करा.
९. गुप्तकालिन राज्य आणि राजपदाचे स्वरूप कसे होते ते स्पष्ट करा.
१०. दक्षिणेतील शहरीकरण यावर थोडक्यात माहिती लिहा.
११. राष्ट्रवादी इतिहास लेखनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा
१२. 'मगध' राज्याच्या उदयातील लोहयुगाची भुमिका स्पष्ट करा
१३. जाती आधारीत समाजव्यवस्था स्पष्ट करा.

----- Long answer question -----

१. पुर्ववैदिककालीन आर्यांच्या राजकीय, सामाजिक, आर्थिक,धार्मीक जीवनाविषयक माहिती लिहा.
२. परकीय प्रवाशांचे वृत्तांत प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी कितपत उपयुक्त ठरतात.
३. बौध्द आणि जैन धर्माच्या उदयास कारणीभूत ठरलेल्या सामाजिक आणि धार्मिक घटकांची सविस्तर चर्चा करा.
४. प्राचीन भारतातील वाङ्मयीन साधनांचे परीक्षण करा.
५. सातवाहनकाळातील प्रशासकीय व्यवस्थेचे विश्लेषण करा.
६. उत्तावैदिक काळातील जातींवर आधारीत समाजरचनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
७. प्राचीन दक्षिण भारतातील व्यापाराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
८. प्राचीन भारतीय राष्ट्रवादी इतिहासलेखन प्रवाहाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
९. लोहयुगातील कृषी व्यवस्थेचा विकास स्पष्ट करा.
१०. सातवाहन घराण्याचे कला व स्थापत्यकलामधील योगदान स्पष्ट करा.
११. बौध्द धर्मातील तत्वज्ञानांचे मुल्यमापन करा.
१२. जैन धर्मातील तत्वज्ञान तत्कालीन परीस्थितीत कसे पूरक ठरतात हे स्पष्ट करा.
१३. वंशाधारित समाजव्यवस्था म्हणजे काय?वेदकालीन समाजव्यवस्थेच्या संदर्भात सविस्तर चर्चा करा.
१४. इतिहास संशोधनासाठी अनन्य साधारण महत्व असलेल्या विविध प्रकारच्या साधनांचे परीक्षण करा.
१५. प्रागैतिहासिक ते ताम्रपाषाण कालखंडापर्यंतच्या घडामोडी स्पष्ट करा.